

Hemşirelik Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri ile Öğrenme Biçimleri Arasındaki İlişki

The Relationship Between Leadership Orientations and Learning Styles of Nursing Students

Simge Çoşkun , Sevda Arslan

SHYD 2021;8(2):160-170
doi:10.5222/SHYD.2021.48378

Cite as: Çoşkun S, Arslan S. Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile öğrenme biçimleri arasındaki ilişki. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2021;8(2):160-170.

Öz

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile öğrenme biçimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte yapılmıştır. Veriler bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 140 öğrenciden elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu, Liderlik Yönelimleri Ölçeği ve Kolb’un Öğrenme Biçimleri Envanteri” kullanılmıştır. Veriler sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler ve Pearson korelasyon testleri ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin insana yönelik liderlik boyutu özelliklerinin en fazla, dönüşümsel liderlik boyutu özelliklerinin ise en az sergilenen liderlik davranışları olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çoğunun değişiren (%38,6) ve özümseyen (%26,4) tip öğrenme biçimine sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin liderlik yönelimleri ve öğrenme biçimleri arasında olumlu, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0,30$, $p<0,01$).

Sonuç: Bulgular, hemşirelik öğrencilerini geleceğin liderleri olarak hazırlamak için hemşirelik eğitim programlarının düzenlenmesinde öğrencilerin öğrenme biçimlerinin belirlenmesinin ve tüm öğrenme biçimlerinin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, hemşirelik, liderlik, öğrenci, öğrenme biçimi

Abstract

Aim: This research was conducted to determine the relationship between leadership orientations and learning styles of nursing students.

Method: The study was a descriptive, and correlational research. The data were obtained from 140 students in the nursing department of an university who were volunteered to participate in the study. Personal Information Form, Leadership Orientation Scale and Kolb's Learning Styles Inventory were used to collect data. The data were analyzed using descriptive statistics involving numerical values, percentages, mean and standard deviation, and Pearson correlation tests.

Results: The nursing students obtained the highest scores in the human resources leadership and the lowest scores in the political leadership domain. It was determined that most of the students had diverger (38.6%) and assimilator (26.4%) type learning styles. A positive, significant and moderate relationship between students' leadership orientations and learning styles was determined ($r> 0.30$, $p <0.01$).

Conclusion: Results indicate that in order to prepare nursing students as leaders of the future, during arrangement of nursing training programs all learning styles including the learning styles of students have to be taken into account.

Keywords: Education, nursing, leadership, student, learning style.

Received / Geliş:
02.04.2021

Accepted / Kabul:
15.06.2021

Published Online / Online Yayın:
17.08.2021

Corresponding author /
Sorumlu yazar:

Simge Çoşkun

Bolu Abant İzzet Baysal
Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı,
Bolu, Türkiye

✉ csknsimge@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3112-0588

S. Arslan 0000-0002-1146-8886
Munzur Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü, Tunceli, Türkiye

Extended Abstract

Introduction: Today, developments in medicine, management science and technology, difficulties in meeting health care expenses and the changes in health policies of countries have required the development of creative, efficient and effective methods instead of traditional health care and treatment. In the light of these requirements; the expectations regarding nursing care and the roles and responsibilities of nurses are changing rapidly. Nurses are expected to acquire knowledge and skills in the provision of evidence-based care, as well as skills such as human resource management, risk and process management, financial management and strategy development. In order to be able to respond to these changes and needs, nurses need to acquire leadership qualities and reflect them on their behaviors. It has been demonstrated that the most important feature that determines the behaviors of leaders is the knowledge and experiences they have acquired through their learning abilities.

Aim: This study was conducted to evaluate the leadership orientations and learning styles of nursing students, and to determine the relationship between students' leadership orientations and learning styles.

Method: The research was conducted in the type of descriptive and correlational design. All students (n:140: 80%) who volunteered to participate in the study were included in the study. Necessary ethics committee and institution permissions were obtained to conduct the research. "Personal Information Form", "Leadership Orientation Scale" and "Kolb Learning Styles Inventory-III" were used to collect the data. Descriptive statistics such as frequency, number, percentage, mean, and standard deviation, as well as the Pearson correlation analysis test were used to evaluate the data. The level of statistical significance was set at $p < .05$.

Results: The mean age of the participants was 22.17 ± 1.92 years. Although the mean scores of the nursing students regarding leadership orientations were close to each other, the students got the highest score in the human resources leadership domain (32.04 ± 4.08) and the lowest score in the political leadership domain (28.66 ± 4.91). In terms of the mean scores of the nursing students regarding their learning styles, they got the highest score in active experience (35.77 ± 6.93) and the lowest score in concrete experience (31.10 ± 5.52) subdimensions. Besides, most of the students have diverger (38.6%) and assimilator (26.4%) type learning styles. According to the results of the correlation analysis conducted to determine the relationship between leadership orientations and learning styles of students, a positive, significant and moderate relationship was found between the mean scores of the concrete experience, abstract conceptualization subdimensions of the learning styles and the structural frame subdimension ($r > .30$, $p < .01$).

Conclusion: As a result of the research, it was found that the nursing students showed mostly human resources leadership characteristics. Besides, they had diverger, assimilator and converger learning styles with a significant relationship between their leadership orientations and learning styles. Considering that leadership orientations are influenced by theoretical knowledge and life experiences, the relevant course should be structured according to the learning style of the students. Since the use of structural, charismatic and political leadership orientations in addition to the human-oriented leadership characteristics of nurses, who are responsible for planning, executing and managing care services, will contribute to producing more effective solutions, this preparatory process should be included in undergraduate programs. Considering that leadership orientations are influenced by the knowledge and experiences individuals acquire as a result of their learning experiences, it is important to include learning activities covering all learning styles in the curriculum of the students. The main recommendation of this study is that in order to develop and strengthen the leadership behaviors of nursing students, the course curriculum content should be enriched with practices and initiatives appropriate to students' learning styles.

Giriş

Günümüzde tıp, yönetim bilimi ve teknoloji alanındaki gelişmeler, sağlık bakım giderlerinin karşılanmasında yaşanan güçlükler ve bu doğrultuda ülkelerin sağlık politikalarındaki değişiklikler, geleneksel sağlık bakımı ve tedavi yerine, yaratıcı, verimli ve etkili yöntemlerin geliştirilmesini gerektirmektedir (Duygulu ve Kubilay, 2008). Bu gereksinimlerin ışığında; hemşirelik bakımına ilişkin beklentiler, hemşirelerin rol ve sorumlulukları hızla değişmektedir (Özdemir Özkan, Akın ve Durna, 2015; Öztürk ve Kahrıman, 2013). Hemşirelerden kanıt dayalı bakımın sunumu konusunda bilgi ve beceri kazanmalarının yanı sıra insan kaynakları yönetimi, risk ve süreç yönetimi, finans yönetimi ve strateji geliştirme gibi yetenekler de beklenmektedir (Miles ve Scott, 2019; Özdemir Özkan ve ark., 2015; Öztürk ve Kahrıman, 2013; Richey ve Waite, 2019). Bu değişimlere ve gereksinimlere yanıt verebilmeleri için hemşirelerin liderlik özellikleri kazanmaları ve bunları davranışlarına yansıtılmaları gerekmektedir (Duygulu ve Kubilay, 2008; Miles ve Scott, 2019).

Liderlik; bir grup insanı belli amaçlar etrafında toplayabilme ve bu amaçları gerçekleştirmek için bireyleri harekete geçiren yetenek ve bilgilerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır (Huber, 2000; Özdemir Özkan ve ark., 2015; Yoder-Wise, 2003).

Liderlik biçimleri ise genel olarak insan ilişkilerine veya görevin tamamlanmasına odaklanmak olarak sınıflandırılmaktadır (Cummings ve ark., 2018). İlişkisel odaklı liderlikten birisi olan insana yönelik liderlik; bireylerin gereksinimlerini anlamaya, görüşlerine önem vermeye ve karşılıklı güvene dayanmakta olup dönüşümsel liderlik; yenilikçiliği, yaratıcılığı ve entelektüel dengeyi desteklemeye odaklanmaktadır (Cummings ve ark., 2018; Marquis, Bessie and Carol, 2012; Yiğit, 2018). Görev odaklı liderlik yaklaşımlarından yapıya yönelik liderlik ise liderin amaçlara ulaşabilmek için çalışanların ve kendisinin rolünü şekillendirmesi ve tanımlamasını kapsamaktadır (Cummings ve ark., 2018; Marquis ve ark., 2012; Yiğit, 2018). Geliştirilen güncel liderlik yaklaşımlarından karizmatik liderlik ise daha çok kriz ortamlarında ortaya çıkan, kurtarıcı ve sıra dışı niteliklere ve güçlü kişilik özelliklerine sahip kişilerde görülmektedir (Marquis ve ark., 2012; Yiğit, 2018).

Hemşirelikte liderlik becerilerinin geliştirilmesi ve bu liderlik biçimlerinin sergilenmesi kaliteli çalışma ortamlarını oluşturmak, yeni bakım yöntemlerini uygulamak, sağlık ve refahı yükselterek güçlü bir hemşirelik işgücü oluşturmak bakımından önemli olmaktadır (Cummings ve ark., 2018). Klinik alanda görev alan hemşirelerin etkin liderlik yaklaşımıyla, yüksek hasta doyumunun sağlanması ve istenmeyen hasta çıktılarından azaltılması arasında anlamlı olumlu ilişki olduğu ve hasta-hemşire arasındaki uygun etkileşimi geliştirdiği saptanmıştır (Sfantou ve ark., 2017; Wong, Cummings ve Ducharme, 2013). Bu nedenle özellikle hemşirelerden, öğrencilik yaşantılarından başlayarak sorunları fark edebilme, tanıyabilme, sorunun çözümüne yönelik yaratıcı düşünme, olaylar ve kavramlar arasında ilişki kurma becerilerini kazanmaları beklenmektedir (Yoo ve Park, 2014).

Hemşirelik öğrencilerinin liderlik becerilerini geliştirmeye yönelik liderlik yaklaşımları incelendiğinde, günümüzde liderliğin öğrenilebileceği düşüncesinin benimsendiği görülmektedir (Fleenor, 2006). Bu görüş doğrultusunda, liderlerin davranış biçimlerini belirleyen en önemli özelliğin öğrenme yetenekleri doğrultusunda edindikleri bilgi ve deneyimler olduğu ortaya konmuş (Cronin, 1993); liderlerin niteliklerini arttırabilmeleri için sürekli olarak öğrenme çabası içinde olmaları gerektiği belirtilmiştir (Korkmaz, 2008).

Konuya ilişkin bilimsel yazında, hemşirelik öğrencilerinin öğrenme süreçlerini desteklemek ve onlarda olumlu davranış değişikliği meydana getirmek için öncelikle öğrencilerin öğrenme biçimlerinin belirlenmesinin ve buna uygun öğrenme yaşantılarının düzenlenmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Doğan, Tarhan, Sunal, 2018; Doğu Kökcü, 2020)

Kolb (1984), öğrenme biçimlerini “bilgiyi algılama ve işlemede kişisel olarak belirlenen bir yöntem” olarak tanımlamış; öğrencilerin olay, olgu ve düşüncelere nasıl yaklaştıklarını ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunları çözmek için hangi yollara başvurduklarını inceleyerek “Öğrenme Biçimleri Modeli”ni geliştirmiştir. Kolb’un öğrenme biçimi modeli; “hissederek/dokunarak” öğrenmeyi içeren Somut Yaşantı (SY), “izleyerek” öğrenmeyi kapsayan Yansıtıcı Gözlem (YG), “düşünerek” öğrenmeyi içeren Soyut Kavramsallaştırma (SK) ve “yaparak” öğrenmeyi kapsayan Aktif Yaşantı (AY) olmak üzere dört aşamadan oluşan döngüsel bir süreci içermektedir. Bu yaklaşımda, döngüde yer alan her bir aşamayı belirten birbirinden farklı öğrenme yolları bulunmaktadır (Aktaran Şenyuva, 2009, s. 251-252). Kolb’a göre her bireyin öğrenme biçimini, bu öğrenme döngüsünün dört aşamasının bileşeni oluşturmaktadır. Bu öğrenme biçimleri; değiştiren (SY ve YG’i kapsar), özümseyen (YG ve SK’ı kapsar), ayırıştırıcı (SK ve AY’ı kapsar) ve yerleştiren (AY ve SY’ı kapsar) şeklinde ele alınmaktadır (Aktaran Şenyuva, 2009, s. 253).

Hemşirelik öğrencilerinin, öğrenme biçimlerinin belirlenmesi ve etkin ve güncel öğretim yöntemlerinin kullanılarak desteklenmeleri, sorun çözme, karar verme, sorumluluk üstlenme ve etkin iletişim kurma gibi liderlik becerilerini de geliştirecek yeterlilikleri kazanmasını sağlayacaktır (Virgona Bangun ve Pragholapati, 2021). Bu doğrultuda hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelim düzeylerinin ve öğrenme biçimlerinin belirlenmesi, eğitimcilerin bu öğrenme biçimlerini dikkate alarak eğitimin amaçlarını, içeriğini, kullanacağı öğretim yöntem ve tekniklerini, araç-gereçleri, değerlendirme yöntemlerini belirlemesine de ışık tutacaktır.

Hemşire eğitimcilerinden, hemşirelik mesleğinin gelişimine katkıda bulunmaları ve hemşirelik mesleğini geleceğe taşımak için öğrencilerin liderlik davranışlarını geliştirmeleri ve etkin bir lider olabilmeleri için onlara destek olmaları beklenmektedir. Bu kapsamda, hemşirelik öğrencilerinin liderlik yeteneklerinin ve öğrenme yollarının keşfedilmesi, onların yeteneklerinin gelişmesine olanak sağlayan eğitsel uygulamalarla eğitimlerinin desteklenmesi gerekmektedir (Çelik, 2007; Özdemir Özkan ve ark., 2015). Hemşirelik öğrencilerinin liderlik becerileri, öğrenme biçimleri ve bunlar arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi, hemşirelik eğitiminin geliştirilmesine yönelik etkinliklere önemli bir veri sağlayacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Tipi: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve öğrenme biçimlerini değerlendirmek ve aralarındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Soruları: Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Hemşirelik öğrencileri hangi liderlik biçimini sergilemektedir?
- Hemşirelik öğrencileri hangi öğrenme biçimine sahiptir?
- Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile öğrenme biçimleri arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri: Araştırma, Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünün 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören toplam 174 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeksizin çalışmaya katılmaya gönüllü olan bütün öğrenciler (n: 140) araştırma kapsamına alınmıştır (Katılım oranı: %80'dir).

Veri Toplama Araçları: Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu", "Liderlik Yönelimleri Ölçeği" ve "Kolb Öğrenme Biçimleri Envanteri-III" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyine ilişkin bilgileri içermektedir.

Liderlik Yönelimleri Ölçeği: Bolman ve Deal (1990) tarafından geliştirilen ve Dereli (2003) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Bu ölçeğin ilk bölümü liderlik davranışları, ikinci bölümü liderlik biçimi ve üçüncü bölüm ise bireyin yönetici ve lider olarak bireysel algılarını değerlendirmeye yönelik soruları içermektedir (Dereli, 2003). Bu çalışmada ölçeğin ilk bölümü olan liderlik davranışları kullanılmıştır. Liderlik davranışlarını değerlendiren bu ölçek; "İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik ve Karizmatik Liderlik" olmak üzere dört alt boyut ve 32 maddeden oluşmaktadır. Her bir boyut 8'er maddeyi (insana yönelik liderlik (2, 6, 10, 14, 18, 22, 26 ve 30. madde), yapıya yönelik liderlik (1, 5, 9, 13, 17, 21, 25 ve 29. madde), dönüşümsel liderlik (3, 7, 11, 15, 19, 23, 27 ve 31. madde) ve karizmatik liderlik (4, 8, 12, 16, 20, 24, 28 ve 32. madde)) içermektedir. 5'li Likert tipindeki bu ölçek "Hiçbir zaman = 1", "Nadiren = 2", "Bazen = 3", "Sık sık = 4" ve "Her zaman = 5" şeklinde puanlanmaktadır. Her bir boyuttan en az 8 puan, en fazla 40 puan alınabilmektedir. Ölçeğin boyutlarından alınan yüksek puan kişinin ilgili liderlik özelliklerini her zaman sergilediğini; düşük puan ise liderlik özelliklerini hiç sergilemediğini belirtmektedir. Dereli'nin (2003) çalışmasında, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ölçek alt boyutları için 0,84 ile 0,88 arasında bulunmuştur. Bu çalışmada ise Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı total ölçek için 0,89 olarak bulunmuştur. Bilimsel yazında, bu ölçek kullanılarak öğrencilerin liderlik yönelimleri değerlendirilen çalışmalara rastlanılmıştır (Cansoy ve Tofur, 2017; Özdemir ve ark., 2018; Özdemir Özkan ve ark., 2015).

Kolb Öğrenme Biçimleri Envanteri-III (KÖSE-III): Kolb (1999) tarafından geliştirilen ve Evin Gencel (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan envanter toplam 12 maddeden oluşmakta ve her bir maddenin altında öğrenme biçimini yansıtan dört farklı söylem/ifade yer almaktadır. Öğrencilerden, maddelerde verilen söylemleri kendilerine en uygun olandan en az uygun olana doğru "4, 3, 2, 1" şeklinde sıralamaları beklenmektedir. Her bir maddeden alınan puanlar toplanarak ölçek alt boyut toplam puanları hesaplanmakta (12 ile 48 arasında bir puan elde edilmekte) ve toplam puanlar arasında çıkarma işlemi yapılarak (-36 ile +36 arasında bir puan elde edilmekte) her bir öğrencinin öğrenme biçimi belirlenmektedir. Çıkarma işlemi sonrası elde edilen değerler, deneyimsel öğrenme kuramına göre düzenlenmiş bir çizelge/grafik üzerine yerleştirilmektedir. Bu çizelge; yerleştiren, değiştiren, ayrıştıran ve özümseyen olmak üzere dört boyuta ayrılmaktadır. Elde edilen sayısal değerlere göre bu çizelge üzerinde öğrencilerin dört öğrenme biçiminden hangisinde yer aldıkları belirlenmektedir (Evin Gencel, 2007). Evin Gencel (2007) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçeğin Cronbach alpha değerleri 0,73-0,83 arasında bulunurken, bu çalışmada 0,72-0,85 arasında bulunmuştur.

Verilerin Toplanması: Araştırmanın verileri, Nisan-Haziran 2020 tarihleri arasında web tabanlı oluşturulan anket ile toplanmıştır. Veri toplama formları Google Docs ile çevrim içi ortama aktarılarak katılımcılara çalışma linkini içeren mail gönderilmiştir. Katılımcılar, araştırmanın amacı ile ilgili bilgilendirmeyi okuduktan sonra araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarını belirten "araştırmaya katılmayı kabul ediyorum" kutucuğunu işaretlemiştir. Katılımcılar çevrim içi olarak yazılı onam verdikten sonra araştırma formunu doldurmuşlardır. Veri toplama formlarının yanıtlanma süresi ortalama 25-30 dk. içinde tamamlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Elde edilen veriler SPSS 18 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları ile analiz edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Veriler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve Pearson korelasyon testleri ile analiz edilmiştir. Korelasyon kat sayısının gücü ile ilgili tanımlamalar; "0,00 ilişki yok, 0,01-0,29 düşük düzeyde ilişki, 0,30-0,70 orta düzeyde ilişki, 0,71-0,99 yüksek düzeyde ilişki, 1,00 kusursuz ilişki" bilgisine dayalı olarak yorumlanmıştır (Köklü, Büyüköztürk ve Çokluk Bökeoğlu, 2007).

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın yürütülebilmesi için bir üniversitenin "Girişimsel Olmayan İnsan Araştırmaları Etik Kurulu"ndan yazılı izin (28.01.2020/1-4) alınmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için kurumdan resmi yazılı izin, araştırmanın uygulanması sırasında öğrencilerden çevrim içi onam ve araştırmada kullanılan ölçekler için yazarlardan e-posta yolu ile yazılı izin alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma, bir hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile sınırlı olduğundan tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez. Araştırmada kullanılan “Liderlik Yönelimleri Ölçeği”nin öğrencilere özgü olmaması bu araştırmanın diğer bir sınırlılığıdır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri (N: 140)

Özellikler	n	%
Yaş ortalaması: 22,17±1,926 (Range:18-30)		
Cinsiyet		
Kadın	74	52,9
Erkek	66	47,1
Sınıf düzeyi		
1. sınıf	55	39,3
2. sınıf	30	21,4
3. sınıf	25	17,9
4. sınıf	30	21,4
Toplam	140	100,0

Tablo 1’e göre öğrencilerin yaş ortalamasının 22,17±1,92 (Range:18-30) olduğu, %52,9’unun kadın, %47,1’inin erkek olduğu, %39,3’ünün 1. sınıf, %21,4’ünün 2. sınıf, %17,9’unun 3. sınıf ve %21,4’ünün de 4. sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

Tablo 2’de öğrencilerin liderlik yaklaşımlarına ilişkin puan ortalamaları yer almaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin liderlik yönelimlerine ilişkin puan ortalamaları (N: 140)

Ölçek Boyutları	Madde Sayısı	Ort. ± SS	Ölçek Toplam Puanı (min-max)
Liderlik Yönelimleri			
İnsana Yönelik	8	32,04±4,083	8-40
Yapıya Yönelik	8	30,70±3,872	8-40
Dönüşümsel	8	28,66±4,916	8-40
Karizmatik	8	29,24±4,687	8-40
Toplam Liderlik	32	120,65±14,816	32-160

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin liderlik yönelimlerine ilişkin toplam puan ortalaması 120,65±14,81 olarak belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimlerine ilişkin puan ortalamaları birbirine yakın olmakla birlikte en fazla insana yönelik liderlik (32,04±4,08), en az dönüşümsel liderlik (28,66±4,91) alt boyutundan puan aldıkları saptanmıştır (Tablo 2).

Öğrencilerin öğrenme biçimlerine ilişkin puan ortalamaları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin öğrenme biçimlerine ilişkin puan ortalamaları

Ölçek Boyutları	Madde Sayısı	Ort. ± SS	Ölçek Toplam Puanı (min-max)
Öğrenme Biçimleri			
Somut deneyim CE	12	31,10±5,523	12-48
Soyut kavramsallaştırma AC	12	35,25±6,733	12-48
Aktif deneyim AE	12	35,77±6,936	12-48
Yansıtıcı gözlem RO	12	32,92±5,448	12-48

Hemşirelik öğrencilerinin öğrenme biçimlerine ilişkin puan ortalamaları birbirine yakın olmakla birlikte, en yüksek aktif deneyim (35,77±6,93) ve en düşük somut deneyim (31,10±5,52) alt boyutundan puan aldıkları saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin baskın öğrenme biçimlerine ilişkin dağılımları (N: 140)

Baskın Öğrenme Biçimleri	n	%
Yerleştiren	13	9,3
Değiştiren	54	38,6
Ayrıştıran	36	25,7
Özümseyen	37	26,4
Toplam	140	100

Tablo 4'te öğrencilerin baskın öğrenme biçimine ilişkin bilgiler verilmiş olup öğrencilerin %38,6'sı değiştiren, %26,4'ü özümseyen, %25,7'si ayrıştıran ve %9,3'ü yerleştiren öğrenme biçimini benimsediği belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 5'te öğrencilerin liderlik yönelimleri ile öğrenim biçimleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Öğrencilerin liderlik yönelimleri ile öğrenme biçimleri arasındaki ilişki (N: 140)

Liderlik Yönelimleri	Öğrenme Biçimleri							
	Somut Deneyim		Soyut kavramsallaştırma		Aktif Deneyim		Yansıtıcı Gözlem	
	r_s	p	r_s	p	r_s	p	r_s	p
İnsana Yönelik	,206*	,015	,309**	,000	,234**	,005	,141	,096
Yapıya Yönelik	,355**	,000	,304**	,000	,219**	,009	,193*	,022
Dönüşümsel	,251**	,003	,110	,196	,011	,899	,070	,412
Karizmatik	,250**	,003	,109	,200	,047	,581	,174	,049

*p < ,05 **p < ,01

Korelasyon analizi sonuçlarına göre insana yönelik liderlik davranışı ile somut ve aktif deneyim öğrenme biçimi arasında pozitif yönde düşük düzeyde ($r < ,30$, $p < ,05$), soyut kavramsallaştırma öğrenme biçimi arasında ise pozitif yönde orta düzeyde ($r > ,30$, $p < ,01$) anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Yapıya yönelik liderlik davranışı ile somut deneyim ve soyut kavramsallaştırma öğrenme biçimi arasında olumlu yönde orta düzeyde ($r > ,30$, $p < ,01$), aktif deneyim ve yansıtıcı gözlem öğrenme biçimi arasında ise olumlu yönde düşük düzeyde ($r < ,30$, $p < ,05$) anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Dönüşümsel ve karizmatik liderlik davranışı ile somut deneyim öğrenme biçimi arasında ise olumlu yönde düşük düzeyde ($r < ,30$, $p < ,05$) anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

Tartışma

Bu araştırmada, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile öğrenme biçimleri değerlendirilmiş ve liderlik yönelimleri ile öğrenme biçimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bilimsel yazın taramaları sonucunda hemşirelik öğrencilerinin öğrenme biçimlerine ilişkin çalışmaların olduğu (Dikmen, 2015; Doğan ve ark., 2018; Doğu Kökcü, 2020; Karadağ, Alparslan ve Pekin İşeri, 2018; Seven, Bağcıvan, Kılıç ve Açikel, 2012; Şenyuva, 2017; Vizesfar ve Torabzadeh, 2018; Yardımcı ve ark., 2017; Zamanzadeh ve ark., 2008), ancak liderlik yönelimlerine ilişkin sınırlı sayıda çalışmanın (Özdemir Özkan ve ark., 2015; Soyünen, 2002) olduğu dikkat çekmektedir. Gerek ülkemizde gerek yurt dışında yapılmış olan çalışmalarda da hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile öğrenme biçimleri ilişkisini ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Hemşirelikte liderlik, sağlık kuruluşları, çalışanlar ve hastalar için olumlu sonuçların elde edilmesinde yaşamsal bir rol oynamaktadır (Cummings ve ark., 2021). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) toplumun nitelikli ve yeterli sağlık bakımı almasında önemli bir kaynak olan hemşirelerin, sağlık politikalarına katılma ve sağlık sisteminde karar mekanizmalarında yer almaları için liderlik becerilerini güçlendirecek programların oluşturulmasına önem vermektedir (Erkan ve Abaan, 2006). Amerikan Tıp Enstitüsü-The Institute of Medicine (IOM) the Future of Nursing raporunda da liderlik yetkinliklerinin gerekliliği vurgulanmaktadır (IOM, 2011). Hemşirelerin, sürekli değişen bir sağlık hizmeti ortamında klinik ve yönetsel rollerini yerine getirebilmeleri için liderlik becerilerine sahip olmaları gerekmektedir birlikte, bu tür becerilerin mesleki eğitimleri sırasında kazandırılması üzerinde durulmaktadır (Linares ve ark., 2020). Bu nedenle hemşirelerde liderliğin gelişimine olumlu katkıda bulunan etmenleri belirlemek ve eğitim sürecinde kullanmak son derece önemli olmaktadır. Yapılan bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda, hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin ve alt boyutlarının ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. Hemşirelik öğrencilerinin "Liderlik Yönelimleri Ölçeği"nden aldıkları en yüksek puanın insana yönelik liderlik alt boyutundan, en düşük puanın ise dönüşümsel liderlik alt boyutundan olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu araştırmaya benzer olarak Özdemir Özkan ve arkadaşlarının (2015) hemşirelik öğrencilerinin liderlik davranışları ve güdülenme düzeylerini değerlendirmek amacıyla yaptıkları çalışma, bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Yine Onur Sezer ve Bağçeli Kahraman'ın (2018) 268 öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin belirlenmesi amacıyla yürüttükleri araştırmada, öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin ve alt boyutlarının ortalamasının üzerinde olduğu, en yüksek puanın insana yönelik liderlik alt boyutundan, en düşük puanın ise dönüşümsel liderlik alt boyutundan alındığı sonucu ortaya konulmuştur. Eğitim bilimleri alanında yapılan diğer çalışmalarda da en yüksek puanın insana yönelik liderlik alt boyutunda olduğu belirlenmiştir (Arslan ve Uslu, 2014b; Cansoy ve Tofur, 2017; Dereli, 2003). İnsana yönelik liderlik özelliğindeki kişilerin, bireylerin duygularıyla, düşünceleriyle, sorunlarıyla ilgilenen, onları destekleyen, yeni görüşlere açık kişiler oldukları belirtilmektedir (Arslan ve Uslu, 2014a; Dereli, 2003; Onur Sezer ve Bağçeli Kahraman, 2018). Güvenli ve kaliteli hemşirelik bakımının sunulmasında, yönetilmesinde temel rol oynayan hemşirelerin, insana yönelik liderlik özelliklerinin en fazla sergilenmesi beklendiği bir bulgu olarak değerlendirilmektedir. Bu araştırmada, insana yönelik liderlik yönelimlerini, sırasıyla yapıya yönelik liderlik, karizmatik liderlik ve dönüşümsel liderlik yönelimlerinin izlediği görülmektedir. Bilimsel yazında, bu araştırma bulguları ile benzerlik gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Cansoy ve Tofur, 2017; Onur Sezer ve Bağçeli Kahraman, 2018; Özdemir Özkan ve ark., 2015). Yapıya yönelik liderlik yönelimi, mantıksal düşünme ve sorunlara gerçekçi bir yaklaşım sürecini içermekle birlikte; bu davranış yönelimi gösteren kişilerin ayrıntılı planlama yapan, açık hedefler geliştiren ve karşılaşılan sorunların sonuçlarından bireyleri sorumlu tutan bir özelliğe sahip olmaları (Arslan ve Uslu, 2014a; Dereli, 2003; Onur Sezer ve Bağçeli Kahraman, 2018) hemşirelik bakımının planlanması ve yürütülmesi açısından önemli olmaktadır. Bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin en düşük puanı aldıkları dönüşümsel liderlik yönelimi olan kişilerin, ikna etme becerisi yüksek, insanları harekete geçirebilen ve çatışmaları yönetebilme yeteneği olan bireyler olduğu belirtilmektedir (Dereli, 2003). Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinde en az benimsenen dönüşümsel liderlik özelliklerinin geliştirilmesi üzerinde durulması gereken bir durum olmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgunun, hemşirelik öğrencilerinin çoğunlukla karşılaştıkları sorunların benzer ve insan ilişkilerine dayalı olmasından ve diğer insanların düşüncelerinin önemsenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Değişen sağlık bakım sistemi, sağlık alanındaki teknoloji ve artan bilgi yükü göz önüne alındığında çalıştığı kurumda karşılaştığı sorunları çözen, sürekli kendini geliştiren, liderlik özellikleri gelişmiş sağlık çalışanlarına gereksinim duyulmaktadır (Dykhne, Hsu, Mcbane, Rosenberg ve Taheri, 2021). Sağlık bakımı ve eğitim sisteminin bir parçası olan hemşirelik öğrencilerinden; araştırma yapabilmesi, sorunları çözebilmesi, yaratıcı ve eleştirel düşünebilmesi, kanıta dayalı uygulamaları verdiği bakıma uyarlayabilmesi, öğrenme sürecinde etkin olabilmesi gibi birçok niteliğe sahip olmaları beklenmektedir. Çünkü hemşirelik, günün koşullarına göre sürekli değişen, etkin, insan ve hizmet odaklı bir meslek olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde tam öğrenmenin sağlanması ve öğrenme sürecinin öğrenme biçimleri dikkate alınarak düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir (Seven ve ark., 2012; Şenyuva, 2017). Ortak hedefler doğrultusunda insanları harekete geçiren liderlerin öğrenme yoluyla kendilerini geliştirmeleri, astları için sürekli öğrenme ortamı yaratmaları ve bu durumu kurum kültürünün bir parçası şeklinde değişim yaratma eğiliminde olması beklenmektedir (Arslan ve Uslu, 2014a).

Hemşirelik öğrencilerinin öğrenme biçimleri incelendiğinde; uygulamalara dayalı olarak öğrenmeyi ve öğrendiklerini uygulamaya dönüştürmelerine ilişkin öğrenme yolu olan aktif deneyimi en çok kullandıkları, yine en fazla değiştiren öğrenme biçimini kullandıkları saptanmıştır. Değiştiren öğrenme biçimini kullanan öğrenciler, herhangi bir durum karşısında hemen eyleme geçmek yerine gözlem yapmayı yeğlemekte, çeşitli olaylar arasındaki ilişkileri anlamlı bir biçimde düzenleyebilmektedirler (Evin Gencel, 2007; Kolb, 1984; Kolb ve Kolb, 2005). Bilimsel yazında bu çalışmanın bulgusunu destekler şekilde öğrencilerin değiştiren öğrenme biçiminin baskın olduğu sonucunu belirten çalışmalara da ulaşılmıştır (D'Amore ve ark., 2012; Gyeong ve Myung, 2008; Suliman, 2006; Karadağ ve ark., 2018; Vizeshfir ve Torabizadeh, 2018; Zoghi ve ark., 2010). Bununla birlikte yapılan diğer çalışmalarda, baskın öğrenme biçimleri bu araştırma bulgularından farklılık göstermektedir. Seven ve arkadaşlarının (2012) hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin öğrenme biçimleri ve akademik başarıları ile ilişkisini incelemek amacıyla yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin çoğunluğunun özümseyen öğrenme biçimine sahip oldukları ve bunu sırasıyla değiştiren, ayrıştıran, yerleştiren öğrenme biçimlerinin izlediği sonucu bulunmuştur. 250 hemşirelik ve ebelik öğrencisinin öğrenme biçimlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, öğrencilerin %54,2'sinin ayrıştıran, %32,1'nin özümseyen öğrenme biçimine sahip olduğu belirtilmiştir (Zamanzadeh, Valizadeh, Fathi-Azar, Aminaie, 2008). Şenyuva (2017) ve Doğan ve arkadaşlarının (2018) hemşirelik öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin ağırlıklı olarak özümseyen ve ayrıştıran öğrenme biçimine sahip olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin çoğunun değiştiren öğrenme biçimine sahip olması, bu öğrencilerin somut durumlara farklı bakış açıları geliştirebilecekleri, öğrenme konularını yapılandırırken kendi duygu ve düşüncelerini kullanabilecekleri öğretim yaklaşımlarını benimsediklerini göstermektedir. Bu açıdan, hemşirelik eğitiminde yer alan derslerin tüm öğrenme yaklaşımlarının dikkate alınarak, hemşirelik öğrencilerinde bilimsel gelişmeleri izlemesini sağlayacak, farklı bakış açıları geliştirecek, sorun çözme, karar verme, eleştirel düşünme gibi üst düzey bilişsel becerileri kazandıracak, liderlik ve yönetsel beceriler ile ilgili farkındalık sağlayacak, çevresiyel etkileşim durumunda bütüncül yaklaşım sergileyecek şekilde yapılandırılması gerekmektedir.

Bu çalışmada ayrıca, öğrencilerin öğrenme biçimleri ile liderlik yönelimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışma bulgularıyla benzer şekilde Arslan ve Uslu'nun (2014b) öğretmen adaylarının öğrenme biçimleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, öğrenme biçimi ile liderlik yönelimi arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışmada öğrenme biçimlerinde soyut kavramsallaştırma ve somut deneyim alt boyut puan ortalamaları ile insana yönelik liderlik ve yapıya yönelik liderlik alt boyut puan ortalamaları arasında olumlu, anlamlı orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Soyut kavramsallaştırma ile somut deneyim Kolb'un yaklaşımında "kavrama boyutunu" oluşturmaktadır. Bu boyut, bireyin çevresini ve yaşadıklarını algılama eğilimlerini göstermekle birlikte, bireyin somut deneyimlerden sezgisel yollarla öğrenmesi ya da deneyimlerden sembolik anlayışlar geliştirmesini belirtmektedir (Evin Gencel, 2007; Kolb, 1984). Bu bağlamda, öğrenme sürecinde soyut kavramsallaştırma ile somut deneyim öğrenme yollarını benimseyen bireylerin, uygulamalarında "emir komuta zinciri, iş bölümü, rol ve sorumluluklara" dayanan yapıya yönelik liderlik ve "bireylerin isteklerini ve gereksinimlerini" göz önünde bulunduran insana yönelik liderliği daha çok kullanmayı yeğledikleri yorumu yapılabilir. Bu sonuca göre öğrenme sürecinde mantık, düşünce ve kavramlara odaklanan soyut kavramsallaştırma ile sezgilere dayalı somut deneyim öğrenme biçimlerini kullanan bireylerin sorunların çözümünde insan ve yapısal kaynaklı bileşenleri dikkate alan bir yaklaşımı benimsedikleri düşünülebilir. Bu yaklaşımı benimsemelerinde, bu öğrenme yollarını baskın şekilde kullanmalarının o anki deneyimi anlayıp durumu sezindikten sonra planlama yapma, olay ve olgular üzerinde düşünerek öğrenme becerilerini geliştirmelerinden kaynaklandığı; etkilendikleri öğrenme ortamına bağlı olarak liderlik yönelimlerinin de farklılık gösterdiği belirtilebilir.

Araştırmada, aktif deneyim alt boyutu ile insana yönelik liderlik ve yapıya yönelik liderlik alt boyut puan ortalamaları, somut deneyim alt boyutu puanı ile dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyut puan ortalamaları, yansıtıcı gözlem alt boyutu ile yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik arasında istatistiksel olarak olumlu, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; bireylerin aktif deneyim ve yansıtıcı gözlem öğrenme biçiminin, karşılaşılan sorunların aşılması sürecinde yapısal, insana yönelik ve karizmatik liderlik yönelimlerinin kullanılma düzeylerini istedik yönde etkilemediği söylenebilir. Yapıya yönelik liderlik davranışını sergileyen bireylerin, düzenleme yapma, planlama, yürütme, adil davranma, çevre ile iyi ilişkiler kurma ve tüm bunları geliştirme üzerine odaklandıkları, karizmatik liderlik davranışlarını sergileyen bireylerin ise ilham verme, işini daha anlamlı yapma, örgütsel kültür oluşturma ve değerleri ön plana çıkardıkları vurgulanmaktadır (Cansoy ve Tofur, 2017). Aktif deneyim ve yansıtıcı gözlem Kolb'un yaklaşımındaki "dönüştürme boyutunu" oluşturmaktadır. Bu boyut, bireylerin bilgiyi dönüştürme ve işleme yönelimlerini ortaya koymaktadır (Evin Gencel, 2007; Kolb, 1984). Araştırmada ulaşılan bu sonuç doğrultusunda, yapıya yönelik ve karizmatik liderlik davranışlarının istedik yönde geliştirilmesi için öğrendiklerini uygulama, öğrenilen yaşantılar ve gözlemlere farklı bakış açıları geliştirme, sorgulama yapma, karar vermeyi içeren yansıtıcı gözlem ve aktif deneyim öğrenme yolunu geliştirecek etkinlikler ve öğrenme stratejilerinin geliştirilmesi gerektiği söylenebilir. Somut deneyim alt boyutu Kolb'un yaklaşımındaki "kavrama boyutunu" oluşturmaktadır. Öğrencilerin somut deneyim alt boyutu ile dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik yönelimleri arasında olumlu, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki olmasının, öğrencilerin sorunu anlama, sorunu çözme, sezgisel yollarla öğrenmeyi içeren somut deneyim ile öğrenme yolunu yeterince geliştiremediğini düşündürmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin çatışmaları yönetme, uzlaşma sağlayabilme, diğerlerine ilham verme, yaratıcı, açık görüşlü olma, hayal gücünü ve iletişimini geliştirme gibi dönüşümsel ve karizmatik liderlik davranışlarını içeren özellikleri kazanabilmesi için bu öğrenme yolunun istendik düzeye çıkartılmasında farklı öğrenme yöntemlerinin kullanılması gerektiği vurgulanabilir.

Sonuç ve Öneriler

Sağlık hizmetlerinde günümüzde yaşanan gelişim ve değişimlere ayak uydurabilecek, uygulamaları geleceğe taşıyacak hemşirelik öğrencilerini geleceğin liderleri olarak hazırlamak tüm hemşirelik eğitimi veren kurumların sorumluluğudur. Liderlik yönelimlerinin kuramsal bilgi ve yaşam deneyimlerinden etkilendiği düşünüldüğünde, öğrencilerin öğrenme biçimine göre dersin yapılandırılması gerekmektedir. Bakım hizmetlerinin planlanması, yürütülmesi ve yönetilmesinden sorumlu olan hemşirelerin, insana yönelik liderlik özelliklerinin dışında yapısal, karizmatik ve dönüşümsel liderlik yönelimlerinin birlikte kullanılmasının daha etkin çözümler üretilmesine katkı sağlayacağı öngörüldüğünden, lisans programlarında buna uygun hazırlığın yapılması gerekmektedir. Liderlik yönelimlerinin, bireylerin öğrenme yaşantıları sonucu edindikleri bilgi ve deneyimlerden etkilendiği göz önüne alındığında öğrencilerin eğitiminde bütün öğrenme biçimlerini kapsayan öğrenme etkinliklerine yer verilmesi önem taşımaktadır.

Araştırma sonuçları doğrultusunda;

- Sorumlu öğretim elemanı tarafından hemşirelik öğrencilerinin öğrenme biçimlerinin belirlenmesi,
- Hemşirelik eğitimi veren lisans programlarının müfredatlarına hemşirelikte liderlik konusunun eklenmesi,
- Hemşirelik öğrencilerinin yapısal, karizmatik, dönüşümsel liderlik özelliklerini geliştirmek üzere derslerde eleştirel düşünme, sorun çözme, çatışma yönetimi, gibi konularda bilişsel ve duyuşsal beceri edindirmeye yönelik tartışma, beyin fırtınası, senaryolar, kavram haritası oluşturma, örnek olay inceleme, grup çalışması vb. etkinliklerin planlanması,
- Öğrenme biçimleri dikkate alınarak düzenlenen derslerin öğrencilerin liderlik yönelimlerine etkisinin kohort ve niteliksel araştırmalarla derinlemesine incelenmesi, önerilebilir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma için Munzur Üniversitesi, Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (28.01.2020 tarih ve 01-04 sayılı) onay alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Ethics Committee Approval: This study was approved by Munzur University, Non-Interventional Research Ethics Committee (dated 28.01.2020 and numbered 01-04).

Conflict of Interest: Not declared.

Funding: None.

Informed Consent: Informed consent was obtained from the nursing students participating in the study.

Kaynaklar

Arslan, H. & Uslu, B. (2014a). The relationship between learning styles and leadership orientations of pre-service teachers. *Education and Science*, 39(173), 340-353.

Arslan, H. & Uslu, B. (2014b). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 42-60. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.69648>

Cansoy, R. & Tofur, S. (2017). Examining the relationship between teacher candidates' individual values and leadership orientations. *Journal of Education and Practice*, 8(2), 101-113.

Cummings, G. G., Lee, S., Tate, K., Penconek, T., Micaroni, S. P. M., Paananen, T. & Chatterjee, G. E. (2021). The essentials of nursing leadership: A systematic review of factors and educational interventions influencing nursing leadership. *International Journal of Nursing Studies*, 115, 103842. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2020.103842>

Cummings, G. G., Tate, K., Lee, S., Wong, C. A., Paananen, T., Micaroni, S. P. M. & Chatterjee, G. E. (2018). Leadership styles and outcome patterns for the nursing workforce and work environment: A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*, 85, 19-60. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2018.04.016>

Çelik, V. (2007). *Eğitimsel liderlik*. Ankara, Türkiye: Pegem Akademi Yayıncılık.

- D'Amore, A., James, S. & Mitchell, E. K. (2012). Learning styles of first-year undergraduate nursing and midwifery students: A cross-sectional survey utilising the Kolb Learning Style Inventory. *Nurse Education Today*, 32 (5), 506–515. <http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2011.08.001>.
- Dereli, M. (2003). *A survey research of leadership styles of elementary school principles* (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Ankara, Türkiye. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Dikmen, Y. (2015). Kolb'un öğrenme stilleri modeline göre hemşirelik öğrencilerinin öğrenme stillerinin incelenmesi. *Journal of Human Rhythm*, 1(3), 100-106.
- Doğan, P., Tarhan, M. & Sunal, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin öğrenme stilleri ile kendi kendine öğrenmeye hazır oluşluk düzeyleri arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(3), 233-240.
- Doğu Kökcü, Ö. (2020). Hemşirelik ve ebelik 1. sınıf öğrencilerinin öğrenme stillerinin akran desteği ile ilişkisi. *Journal of Human Rhythm*, 6(4), 147-160.
- Duygulu, S. & Kubılay, G. (2008). Hemşirelerin liderliğe ilişkin yönetici hemşirelerin ve birlikte çalıştıkları değerlendirmeleri ve yönetici hemşirelerin sahip oldukları liderlik özellikleri. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 1-15.
- Dykne, M., Hsu, S-Y., Mcbane, S., Rosenberg, E. & Taheri, R. (2021). Differences in learning styles, critical thinking skills, and peer evaluations between students with and without leadership engagement. *Currents in Pharmacy Teaching and Learning*. <https://doi.org/10.1016/j.cptl.2021.01.039>
- Erkan, E. & Abaan, S. (2006). Devlete ve özel sektöre bağlı hastanelerde çalışan servis sorumlu hemşirelerinin işe ve insana yönelik liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-13.
- Evin Gencel, İ. (2007). Kolb'un deneyimsel öğrenme kuramına dayalı Öğrenme Stilleri Envanteri-III'ü Türkçeye uyarlama çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 120-139.
- Fleenor, J. (2006). Trait approach to leadership. In S. Rogelberg (Ed.), *Encyclopedia of industrial and organizational psychology* (1st ed., pp. 830-832): Sage.
- Gyeong, J. A. & Myung, S. Y. (2008). Critical thinking and learning styles at the baccalaureate nursing program in Korea. *Contemporary Nurse*, 29(1), 100–109. <https://doi.org/10.5172/conu.673.29.1.100>.
- Huber, D. (2000). *Leadership and nursing care management* (2th Edition ed.). Philadelphia, USA: Saunders.
- Institute of Medicine (IOM) (2011). *The future of nursing: Leading change, advancing health*. Washington, DC: The National Academies Press. <https://www.nap.edu/catalog/12956/the-future-of-nursing-leading-change-advancing-health>.
- Karadağ, M., Alparslan, Ö. & Pekin İşeri, Ö. (2018). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve öğrenme stilleri. *Cukurova Medical Journal*, 43(1), 13-21. <https://doi.org/10.17826/cumj.340090>
- Kolb, A. Y. & Kolb, D. A. (2005). *The Kolb learning style inventory-version 3.1 2005 technical specifications*. Boston, MA: Hay Resource Direct, 200(72), 1-71
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. New Jersey, USA: Prentice-Hall.
- Korkmaz, M. (2008). Okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğrenen örgüt özellikleri arasındaki ilişki üzerine nicel bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 53(53), 75-98.
- Köklü, N., Büyükoztürk, Ş. & Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara, Türkiye: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Linares, P. F., Higuera, E. R., Martin-Ferreres, M. L., Torre, M. Á. C., Capellades, L. W. & Fernández-Puebla, A. G. (2020). Dimensions of leadership in undergraduate nursing students. Validation of a tool. *Nurse Education Today*, 95, 104576. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104576>
- Marquis, B. L. & Huston, C. J. (2012). *Leadership roles and management functions in nursing: Theory and application*. Philadelphia, USA: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.
- Miles, J. M. & Scott, E. S. (2019). A new leadership development model for nursing education. *Journal of Professional Nursing*, 35(1), 5-11. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2018.09.009>
- Onur Sezer, G. & Bağçeli Kahraman, P. (2018). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1551-1560. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2142>

- Özdemir, Y., Buyruk, H. & Güngör, S. (2018). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 548-571. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.434785>
- Özdemir Özkan, N., Akın, S. & Durna, Z. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeyleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 51-61. <https://doi.org/10.5222/head.2015.051>
- Öztürk, H. & Kahriman, İ. (2013). The opinions of nurse students regarding leadership in nursing. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 93, 111-115. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.09.161>
- Richey, K. & Waite, S. (2019). Leadership development for frontline nurse managers promotes innovation and engagement. *Nurse Leader*, 17(1), 37-42. <https://doi.org/10.1016/j.mnl.2018.11.005>
- Seven, M., Bağcıvan, G., Kılıç, S. & Açık, C. (2012). Hemşirelik yüksek okulu birinci sınıf öğrencilerinin öğrenme stillerinin belirlenmesi ve ders başarıları ile ilişkisinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 54, 129-135.
- Sfantou, D. F., Laliotis, A., Patelarou, A. E., Sifaki-Pistolla, D., Matalliotakis, M. & Patelarou, E. (2017). Importance of leadership style towards quality of care measures in healthcare settings: A systematic review. *Healthcare (Basel)*, 5(4). <https://doi.org/10.3390/healthcare5040073>
- Soyünen N. (2002). *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, Türkiye.
- Suliman, W.A. (2006). Critical thinking and learning styles of students in conventional and accelerated programs. *International Nursing Review*, 53, 73-79. <https://doi.org/10.1111/j.1466-7657.2006.00445.x>
- Şenyuva, E. (2009). Hemşirelik öğrencilerinin öğrenme stillerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 58 (58), 247-271. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10339/126683>.
- Şenyuva, E. (2017). Farklı öğrenme stillerine sahip hemşirelik öğrencilerinin e-ders tasarımına ilişkin görüşleri: Web tabanlı hasta eğitimi dersi örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 289-318.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Boston, USA: Pearson Education Limited.
- Virgona Bangun, A., & Praghola, A. (2021). Enhancing critical thinking skills in nursing higher education in preparation for the industrial revolution 4.0. *KnE Life Sciences*, 793–804. <https://doi.org/10.18502/kl.v6i1.8756>
- Vizeshfar, F. & Torabizadeh, C. (2018). The effect of teaching based on dominant learning style on nursing students' academic achievement. *Nurse Education in Practice*, 28, 103-108. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.10.013>.
- Wong, C. A., Cummings, G. G. & Ducharme, L. (2013). The relationship between nursing leadership and patient outcomes: A systematic review update. *Journal of Nursing Management*, 21(5), 709-724. <https://doi.org/10.1111/jonm.12116>
- Yardımcı, F., Bektaş, M., Özkütük, N., Karayağız Muslu, G., Özalp Gerçek, G. & Başbakkal, Z. (2017). A study of the relationship between the study process, motivation resources, and motivation problems of nursing students in different educational systems. *Nurse Education Today*, 48, 13-18. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2016.09.017>.
- Yiğit, R. (2018). *Hemşirelikte liderlik*. Adana, Türkiye: Çukurova Nobel Tıp Kitabevi.
- Yoder-Wise, P. (2003). *Leading and managing in nursing*: St. Louis, Mo: Mosby.
- Yoo, M-S. & Park, J-H. (2014). Effect of case-based learning on the development of graduate nurses' problem-solving ability. *Nurse Education Today*, 34(1), 47-51. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.02.014>
- Zamanzadeh, V., Valizadeh, L., Fathi-Azar, E. & Aminaie, N. (2008). Nursing and midwifery student's learning styles in Tabriz Medical University. *Research Journal of Biological Sciences*, 2: 243-245.
- Zoghi, M., Brown, T., Williams, B., Roller, L., Jaberzadeh, S., Palermo, C., McKenna, L., Wright, C., Baird, M., Schneider-Kolsky, M., Hewitt, L., Sim, J. & Holt, T. A. (2010). Learning style preferences of Australian health science students. *Journal Allied Health*, 39 (2), 95–103.